

کسب روزی حلال و تأثیر آن در صالح بودن فرزند

کسب حلال به نوعی از فعالیت اقتصادی گفته می‌شود که در چهار چوب قوانین اسلامی و شرعی انجام می‌شود ...

کسب حلال به نوعی از فعالیت اقتصادی گفته می‌شود که در چهار چوب قوانین اسلامی و شرعی انجام می‌شود و مهمترین خصوصیت آن نفع خود انسان چه از لحاظ مادی و چه از لحاظ معنوی و از طرفی رعایت کردن حق الناس می‌باشد. این سخن گرچه به آسانی گفته می‌شود اما در مقام عمل بسیار سخت است تا جایی که در بعضی روایات ائمه طاهرین - علیهم السلام - تلاش برای بدست آوردن روزی حلال را از شمشیر زدن در میدان جنگ سخت تر شمرده اند. [1]

در مورد کسب حلال و نیز فعالیتهای اقتصادی مشروع به روایات بسیاری در منابع اسلامی برمی‌خوریم که ائمه، مؤمنین را به این گونه فعالیتهای تشویق می‌کنند مانند آنکه رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - طلب رزق حلال را واجب و آنرا در حکم جهاد معرفی می‌کنند. [2] وقتی به کوشش شایسته و نیکو در این راه امر می‌شویم تا آنجا که رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - کسی که در راه تحصیل و بدست آوردن روزی برای خانواده کوشش می‌کند را به مجاهد فی سبیل الله (در راه خدا) تشبیه می‌کنند. (الکاد علی عیاله کالمجاهد فی سبیل الله). [3] در مقابل از بیکاری و تنبلی و سربار بر جامعه بودن نهی می‌شویم در این زمینه مفضل بن عمر از حضرت صادق - علیه السلام - نقل می‌کند که ایشان فرموده اند: لا تکنوا کلا علی الناس یعنی سربار جامعه نباشید. [4]

از مطالبی که گفته شد به این نتیجه می‌رسیم که بطور کلی اسلام با کسب و کار و فعالیتهای صحیح اقتصادی کمال موافقت را دارد و حتی به آن سفارش اکید دارد اما در مقابل از نزدیک شدن به مال حرام و شبهه ناک به شدت نهی فرموده است: امام پنجم در این باره می‌فرماید: ان الذنوب کلهما شدیدة و اشدها ما نکبت علیها اللحم و الدم [5]: همه گناهان سخت می‌باشند و سخت ترین آنها گناهی است که گوشت و پوست از آن روئیده باشد.

تذکر این نکته نیز لازم به نظر می‌رسد که وجود انسان دو بعد دارد یکی بعد جسم او که تحت تأثیر ظاهری و مادی غذا است و معمولاً ما در مورد ظاهر غذایی که می‌خوریم دقت کافی را به کار می‌بریم و به بعد معنوی که حلال و حرام بودن آن است کمتر توجه می‌کنیم بعد دیگر انسان روح اوست که غذا به شدت بر آن تأثیر گذار است تا جایی که در حالات بعضی از اولیاء الله و بزرگان نوشته اند که با خوردن يك لقمه شبهه ناک آنهم به صورت اتفاقی تا مدت‌ها از توفیق نماز شب محروم می‌شده اند. [6]

مولانا جلال الدین بلخی با بیان اصل علیت و نظام علت و معلول در عالم می‌فرمایند:

چون زلقمه تو صید بینی و دام جهل و غفلت آید آنرا دان حرام

لقمه ای کان نور افزود و کمال آن بود آورده از کسب حلال [7]

در واقع مولانا حسد و جهل و غفلت و بطور کلی صفات ناپسند را زاییده لقمه حرام می‌دانند. مرحوم علامه جعفری (ره) در تفسیر این بیت مولانا «علم و حکمت زاید از لقمه حلال عشق و رقت آید از لقمه حلال» می‌فرماید لقمه حلال برای دل انسان علم و حکمت و عشق و ظرافت ایجاد می‌کند و هنگامی که دیدی حسادت و جهل و غفلت تو روز افزون است بدان که نتیجه همان لقمه های حرامی است که خورده ای... لقمه حلال عالیترین پدیده ای را که برای انسان ممکن است ایجاد می‌کند. [8]

در این زمینه عالم و زاهد بزرگ مرحوم شیخ علی اکبر نهاوندی می‌فرماید: چون غذای حرام به شکم وارد شد مصداق آیه: «و الذي خبث لا یخرج إلا نکدا» [9] از خبیث چیزی جز خبیث خارج نشود و مصداق آن در ضرب المثلها این بیت است که: از کوزه همان تراود که در اوست ... و قوت یافتن و بسته شدن نطفه ای که با لقمه حرام بسته و رشد یافته چیزی جز خباثت نمی‌باشد و چگونه می‌توان به چشم او امیدوار بود که به نامحرم نگاه نکند و یا با زبان غیبت نکند و این چنین است حال سایر اعضا به نسبت به معاصی که صادر شده از شخص. [10] نیز عالم ربانی مرحوم نراقی در کتاب معراج السعاده می‌نویسد: دلی که از لقمه حرام روئیده باشد، کجا و قابلیت انوار عالم قدس کجا و نطفه ای که از مال حرام هم رسیده باشد به مرتبه رفیع انس با پروردگار چکار، چگونه پرتو عالم نور بدلی تابد که غذای حرام آن را تاریک کرده و کی پاکیزگی و صفا برای نفسی حاصل می‌شود که کثافات مال شبهه ناک آنرا آلوده و چرک آلود نموده باشد. [11] از آنچه گفته شد بنابه اصل علیت غذای حرام بر روح و روان انسان بسیار تأثیر گذار است و این تأثیر بر روان فرزند به هیچ وجه قابل انکار نیست چنانکه در طول تاریخ غالب افراد فاسدی چون معاویه بن ابی سفیان از دامان کسانی چون هند جگر خوار برآمده اند که سخن حق در آنها هیچ تأثیری نمی‌کند کما اینکه امام حسین - علیه السلام - در روز عاشورا فرمود: شکمهای شما از حرام پر شده لاجرم سخن حق را شنوا نیستید و در مقابل صالحانی چون شیخ انصاری (ره) که از پستان پاک مادرانی شیر خورده اند که هیچگاه بدون وضو به آنها شیر نمی‌دادند. در پایان این نوشتار را با سخنی از حضرت آیت الله مظاهری به پایان می‌بریم: ایشان در مورد تأثیر غذا می‌فرمایند: غذای حلال در آن وقت (انعقاد نطفه) تأثیر عجیبی روی بچه دارد چنانچه غذای حرام در شقاوت اولاد تأثیر عجیبی دارد... غذای حرام، مال حرام، از هر آتشی بدتر است اگر نطفه بچه منعقد شود از غذای حرام رستگار شدن او کاری است بس مشکل [12]

کتاب ریحانه بهشتی تألیف سیما مخبر، انتشارات نور الزهرا، قم، 1382 برای مطالعه بسیار مفید است.
پی نوشتها :

- [1] . میزان الحکمه نشر سازمان تبلیغات صفر 1416 حدیث شماره 4293 ص 509، ج2.
- [2] . میزان الحکمه، ص 120، ج4، حدیث شماره 7213 و 7214.
- [3] . بحارالانوار ج103، ص 13 حدیث 59، المطبعه الاسلامیه ربیع الثانی 1389قمری.
- [4] . میزان الحکمه ص 121 ج4، حدیث 7222.
- [5] . اصول کافی ج5، ص 120 چاپ اسوه 1379ش.
- [6] . مفاسد مال و لقمه حرام(داستان مرحوم شیخ عباس قمی ص 36، سید اسماعیل گوهری انتشارات احمدی 1377.
- [7] . مثنوی دفتر اول ص 66 بیت 1645 انتشارات بهنود 1375.
- [8] . شرح مثنوی علامه جعفری ج1 ص 719.
- [9] . اعراف 58.
- [10] . خزئیة الجواهر، ص 430، موعظه در تأثیر اغذیه از حدیث حلیت و حرمت در انسان.
- [11] . معراج السعاده انتشارات مطبوعاتی حسینی ص 313 چاپ 75.
- [12] . تربیت فرزند از نظر اسلام انتشارات ام ابیها سال 78 ص 43 و 50.